

Spitou Mendy

(Espanya)

“Hem de canviar el xip i veure'ns com veïns, com persones que s'estan mirant cara a cara i que han d'aprendre moltes coses les unes de les altres. Només així podrem avançar. Però mentre hi continuïn havent guetos, xenofòbia i rebuigs, mai no aconseguirem crear una societat multicultural.”

Va arribar a Almeria l'any 2001. Venia de Senegal, on havia estudiat Filologia Hispanoamericana a la Universitat Cheikh Anta Diop de Dakar i havia treballat durant més d'una dècada com a professor d'idiomes i literatura. Va anar a parar a La Mojonera, un poble almerienc de menys de 10.000 habitants envoltat de cultius d'hivernacle. De seguida començaria a implicar-se en les lluites sindicals que reclamaven el respecte dels drets dels treballadors i treballadores del camp.

Durant pràcticament cinc anys va ser obrer del camp d'Almeria. Va treballar en la sembra, recol·lecció i condicionament de fruites i verdures. Així va conèixer de primera mà què passa al mar de plàstic d'Andalusia. En aquest període, l'any 2004 va aconseguir regularitzar-se, i això li va permetre desplaçar-se durant sis mesos a Lanzarote per treballar en el sector de la construcció.

Al 2006 va ser designat portaveu territorial d'Almeria del Sindicat d'Obrers del Camp – Sindicat Andalus de Treballadors (SOC-SAT). Des d'aleshores i fins al 2017 treballaria en el marc del SOC-SAT, en la defensa dels drets socials i laborals dels i les obreres del camp d'Almeria. Va participar en negociacions amb empreses, va impartir formació, va realitzar acompanyaments a

immigrants en la seva relació amb les institucions, i va treballar com a representant del sindicat en les relacions internacionals de l'organització.

Tot i les dificultats a què ha hagut de fer front al llarg de tots aquests anys, parla de la seva terra d'adopció amb paraules dolces. “De vegades ens costa dir per què ens hem enamorat d'una persona”, respon quan se li pregunta per què li agrada tant Almeria.

Explotació agrícola

D'on vénen els tomàquets que sovint trobem a les nostres taules? I els cogombres, i els pebrots? On han crescut? I en quines condicions? Les diverses fruites i hortalisses que consumim habitualment poden ser el producte final d'una cadena de vulneracions de drets humans. Així ho denuncia des de fa anys l'activista Spitou Mendy, que durant gairebé dues dècades ha treballat en el sector agrícola d'Almeria, primer com a obrer del camp i després com a sindicalista.

Quan se li pregunta a Mendy quins drets són vulnerats de manera sistemàtica al camp d'Almeria, la resposta és contundent: “Tots, des dels laborals fins als humans. Els treballadors i treballadores no cobren el salari que estableixen els convenis. Tampoc tenen transport per arribar a la seva feina, han de fer kilòmetres en bicicleta i després treballar de sol a sol. Quan hi ha un accident laboral, de vegades es maquilla com a accident de trànsit perquè l'empresa no hagi de fer front a despeses i multes.”

L'agricultura és un sector clau per a l'economia almerienc. Segons dades publicades per *La Voz de Almería* a finals de 2017, el camp de la província va produir al llarg de la darrera campanya 3.286.385 tones de fruites i verdures. La xifra, posada en context, dóna una idea clara de la rellevància de l'agricultura: representa al voltant del 40% de la fruita i verdura que la població espanyola va consumir durant tot el 2016. I hi ha una altra dada significativa: més de la meitat de la superfície cultivada estava coberta de plàstic. La dimensió dels hivernacles d'Almeria –que es poden veure des de l'espai– ha fet que la infraestructura s'acabi anomenant “mar de plàstic”.

Hivernacle de cogombres d'Almeria. Fotografia: MdeVicente.

El mar de plàstic vist des de l'espai. Fotografia: NASA.

Les vulneracions de drets a les quals Mendy posa veu no són, malauradament, patrimoni exclusiu d'Almeria. A la Unió Europea, tant Itàlia com Espanya són països on freqüentment es produeixen situacions greus d'explotació laboral. Ho recull una breu nota publicada aquest 2018 per la consultora Löning, amb seu a Berlín, sota el títol *Com poden abordar les companyies l'explotació laboral en el sector agrícola*. El document subratlla que “l'agricultura és considerada un dels sectors econòmics més exposats a les pràctiques d'explotació”.

De qui són els drets vulnerats?

Tothom és susceptible de veure els seus drets vulnerats. Ara bé, és evident que hi ha condicionants polítics, socials, econòmics i culturals que situen determinades persones en una clara posició de desavantatge a l'hora de fer valer els seus drets. Són les persones més exposades als abusos: les pobres, les immigrades, les dones.

La nota de Löning fa una referència expressa a la vulnerabilitat que deriva del fet migratori. “Empobrides, discriminades, aïllades i amb un accés limitat a la informació i l'assistència, sense cap alternativa real de feina”, les persones migrades es converteixen, segons la consultora, en “les principals víctimes de les pràctiques d'explotació laboral”. Löning destaca que “un dels casos més impressionants” d'abús laboral al camp, difós pels mitjans de comunicació ja l'any 2011, va ser el de les condicions inhumanes de vida i treball en què milers de migrants treballaven als hivernacles d'Almeria per a la recollida de fruita i verdures.

Pel que fa a les dones, la primavera passada una investigació periodística de la revista alemanya *Correctiv* i de *BuzzFeed News* va dirigir l'atenció pública cap a l'explotació laboral i la violència que pateixen les recol·lectores de maduixes de Huelva. No disposen de cuina, dormen en habitacions de sis persones i de vegades només se'ls permet una dutxa setmanal –amb temperatures que a l'estiu superen els 40°C. No guanyen més de 30 euros per dia. Sovint, pateixen també violència sexual. “Tothom ha sentit que hi ha abusos, però ningú no en parla”, deia al reportatge Pastora Cordero, de CCOO. L'abast de les agressions és complicat de mesurar. Amb freqüència, les dones decideixen no denunciar-les a causa dels obstacles lingüístics i la dificultat de provar els atacs. Però hi ha un indicador que en dóna una idea: la taxa d'avortaments. La investigació recollia les declaracions de Josefa Mora, una treballadora social de Palos de la Frontera que ha d'aprovar les peticions d'avortament que arriben al centre de salut local. I Mora ho deixava clar: “Durant la temporada de recollida de fruita, quan vénen treballadores immigrants, hi ha un pic en la taxa d'avortament; la majoria de sol·licituds vénen de dones marroquines, romaneses i búlgares.” La treballadora social intuïa que molts d'aquests avortaments són conseqüència de violacions.

No és només Huelva, ni tampoc Almeria. És també Múrcia, Conca, Lleida, València. És Sicília, són els camps dels Estats Units. L'explotació en el sector agrícola és una realitat en camps d'arreu del món. Eradicar-la és una responsabilitat compartida, que va des del consum conscient fins a l'exigència perquè les autoritats públiques garanteixin el compliment dels drets laborals.

Entrevista

Com va ser la teva arribada a Espanya?

Vaig arribar a La Mojonera, un poble on tenia cosins, i va ser molt impactant. El poble estava envoltat d'hivernacles i tot feia olor de vegetació, fins i tot el lavabo. La brutal calor de l'agost era sufocant. Vaig haver d'adaptar-me i anar a treballar immediatament per poder pagar el viatge i mantenir la família que acabava de deixar.

Com va començar la teva vinculació amb el SOC-SAT?

Acabava de deixar el meu càrrec de secretari general del Sindicat Nacional de l'Ensenyament Privat Catòlic del Senegal (SNECS) de la diòcesi de Dakar. Era una organització forta, amb més de 2.000 afiliats i afiliades. A La Mojonera, tot i estar amb cosins i paisans, em vaig sentir sol i vaig sortir a buscar alguna cosa per omplir el temps lliure. A la biblioteca em vaig topar amb un cartell que convocava a una Assemblea General d'obreres i obrers del camp. Era el mes de novembre de 2001, i des d'aleshores vaig començar a ajudar en tasques de traducció. Al 2006, els companys i companyes em van donar la confiança de ser portaveu territorial a Almeria.

Quin paper desenvolupes ara al SOC-SAT?

Actualment, res important. Després de tants anys, t'escotes. El SOC-SAT d'Almeria és molt complex. Els obrers i les obreres aquí són persones estrangeres amb problemes de comunicació, administratius... i amb molts obstacles. Des de setembre de l'any passat, una altra persona amb més energia ha agafat el relleu. Jo els acompanyo i ajudo cada vegada que em necessiten.

Quines són les principals dificultats que troben les persones que treballen al camp d'Almeria?

No se'ls reconeix l'estatut de treballadors i treballadores, ni se'ls respecten els convenis. Moltes vegades hi ha treball il·legal, sense contractes ni cotitzacions. I hi ha molta por a la deportació, la gent no s'atreveix a ser protagonista de les seves lluites.

Què fan les institucions davant dels abusos?

La Inspecció de Treball no té prou efectius per vigilar les irregularitats al camp. També pensem que a vegades hi ha complicitats, per exemple quan el subdelegat surt a defensar als agricultors si nosaltres els critiquem.

La societat espanyola és conscient del que passa als hivernacles d'Almeria?

No, fins i tot a Almeria hi ha un gran desconeixement de la realitat dels hivernacles.

Afirmes que has intentat integrar-te, però creus que la pobresa et diferencia de la resta. Parlem només de pobresa o també de racisme?

Parlem de les dues coses. He treballat des que era nen, però a Senegal només tinc 13 anys cotitzats i a Espanya 7. Després de 18 anys a Espanya continuo sent un estranger, amb menys drets i amb mirades hostils. Tinc por quan el veïnat, per interessos capitalistes, em titlla d'enemic de la província. La meva tasca és reguladora en una societat que ha perdut l'ànima i el cor. Tinc por quan des de les plataformes veïnals em demanen que marxi o que em retorni al meu país si no estic content. En definitiva, tinc por quan regidors o alcaldes de determinats municipis no em saluden pel paper que desenvolupo en una societat democràtica.

Spitou Mendy amb la també activista Helena Maleno, participant de 2015 a les *Ciutats Defensores dels Drets Humans*.

+ informació:
www.twitter.com/SpitouM
www.socsatalmeria.org